

STATSMINISTERENS INNLEGG I TRONTALEDEBATTEN 18/10 1984

Trontalen er et omfattende handlingsprogram for vekst og velferd, - så konkret som det er mulig innenfor den knappe form som bør prege dette dokument.

Det er ingen uenighet om at det fortsatt er en rekke oppgaver som ennå ikke er løst godt nok. Men samtidig er det tydelig at utviklingen nå går klart i riktig retning. Opposisjonen bekreftet igår at dens evne til å godta positive nyheter er liten. Men la meg likevel få nevne enkelte av de mange forhold som man burde kunne glede seg over.

Fordi produksjonen er grunnlaget også for annen fremgang, vil jeg gjerne peke spesielt på en påtakelig holdningsforandring i næringslivet. Vi merker ny dynamikk, tro på fremtiden og ny vilje til satsing. Nyskapinger og nyetableringer er tydelig på vei oppover, samtidig som både investeringene og produksjonen pr. ansatt øker. Når vi vet hvilke byrder norsk næringsliv fremdeles sliter med, ikke minst ved vesentlig høyere lønnskostnader enn i andre land, er dette i virkeligheten bemerkelsesverdige resultater. Vi har fått ny vekst for Norge.

Derfor er det også mange titusener flere i arbeid nå enn da denne perioden begynte. Bare fra første halvår ifjor til første halvår i år ble det opprettet ca. 30.000 nye arbeidsplasser. I året som kommer er det grunn til å vente at ytterligere 25.000 - 30.000 flere vil komme i arbeid.

Likevel har vi arbeidsløshet. Opposisjonen sier at det kommer av den nåværende regjeringens politikk. Den fortrenger de opplysninger som viser at det ikke er slik. Inflasjonen i forrige periode førte til at tallrike bedrifter ble ribbet for konkurranseevne og reserver, slik at titusener av arbeidsplasser som måtte konkurrere med utlandet ikke lenger stod til å redde. Men det er skapt mange fler arbeidsplasser enn de som gikk tapt.

Hva kommer det så av at antallet registrerte ledige har steget likevel? Svaret er som kjent blant annet usedvanlig store ungdomskull. Den strengt nøytrale Norges Bank peker dessuten på følgende: "Mye tyder derfor på at en stor del av de endrede forhold på arbeidsmarkedet skyldes at tidligere "skjult ledighet" blant kvinner i økende grad blir registrert av Arbeidsdirektoratet. "

Dette maner til fortsatt sterk innsats mot arbeidsledigheten. Men det begrunner ikke slike lettvinde anklager og bortforklaringer som opposisjonen satset på igår.

Ved å avvise så meget av opposisjonens overbud tidligere, har stortingsflertallet bidradd til en kraftig reduksjon i prisstigningen. Betydningen av dette kan knapt overvurderes. Dette vil være like riktig som tidligere at man i hovedsak makter å holde seg innenfor de rammer som er foreslått.

Dersom vi hadde fortsatt med den prisstigningen vi fikk i 1981, ville prisene i Norge i år ha ligget nær 14 prosent høyere enn de faktisk gjør. Dette er ikke noen påstand om akkurat hva som ville ha skjedd under en Arbeiderparti-regjering, men en illustrasjon av hvor viktig kampen mot inflasjonen er. Hvis produksjonskostnadene hadde ligget enda 12-14 prosent høyere enn de gjør, ville det uvegerlig ha betydd tap av titusener av arbeidsplasser som må konkurrere med utlandet. Det målbevisste arbeide for å dempe prisstigningen har derfor hindret en betydelig større arbeidsledighet.

Men kampen mot inflasjonen er ikke avgjort. Skal vi lykkes i arbeidet for øket sysselsetting og større velferd, er det uomgjengelig nødvendig at vi fører den videre.

Det er i denne sammenheng verdifult at det nå synes å være bred politisk enighet om at lønnsstigningen neste år i hvert fall ikke bør bli høyere enn 5 prosent for å unngå svekket konkurransevne. Regjeringens forslag til

lettelser i personbeskatningen er utformet med sikte på at det skal bli lettere å godta dette mål under oppgjørene. Det må tas hensyn til skattelettelsene, også slik at de som får forholdsvis størst skattelettelser til gjengjeld bør klare seg med forholdsvis lavere lønnstillegg enn andre.

Regjeringen fortsetter sitt arbeid for et bedre skattesystem enn det man hadde ved inngangen til denne perioden. Herr Førde antydte igår at Høyre trenerer arbeidet for en skattereform. Dette er grunnløse beskyldninger. La meg også minne om at de skjevheter som Arbeiderpartiet nå kritiserer så sterkt, i det vesentlige oppstod i Arbeiderpartiets regjeringstid. Det er vi, ikke Arbeiderpartiet, som i praksis gjør noe med nullskatteproblemet. Vi kommer tilbake til retningslinjene for en skattereform i Langtidsprogrammet. Forandringene bør både skape større rettferdighet, og styrke vekstevnen i samfunnsøkonomien.

Samtidig arbeider Regjeringen aktivt videre for å bekjempe arbeidsledigheten på flere måter: Ved bedre generelle vilkår for næringslivet, meget omfattende arbeidsmarkedstiltak og en sterk utvidelse av utdanning og opplæring. Det er både et viktig resultat av, og samtidig et virkemiddel i en offensiv strategi for vekst og sysselsetting at det i 1985 vil være hele 27.000 flere elevplasser i den videregående skole enn i 1981. Og det blir over 4.000 flere studieplasser i løpet av bare ett år.

Andre deler av denne strategi for vekst er forslag om nye lettelser i bedriftsbeskatningen og andre tiltak som gjør det lettere for bedriftene å øke sin egenkapital, og i det hele tatt lettere å skaffe kapital til ny eller utvidet virksomhet. Rammene for industrilån i statsbankene øker sterkt, samtidig som det legges opp til en betydelig realvekst i utlånene fra de private kredittinstitusjoner.

Den sterke satsing på forskning og utvikling, med særlig vekt på nye og viktige teknologiområder fortjener spesiell markering. Det er grunn til å glede seg over at også den privatfinansierte forskning er i sterk vekst. Etterat forskningens andel av landets inntekter gikk klart tilbake i forrige stortingsperiode, er forskningens andel nå like klart på vei oppover igjen, - til et rekordnivå i 1985.

Samtidig legger vi stor vekt på en mer målrettet innsats og større effektivitet i forsknings- og utviklingsarbeidet. Den forskning som skjer i bedriftenes egen regi springer direkte ut av bedriftenes eget behov, og resultatene kan forholdsvis raskt gis praktisk utnyttelse i produksjonen. Regjeringen legger også stor vekt på at den offentlige næringslivsorienterte forskning utformes i samarbeid med næringslivet selv.

Det kreves en nasjonal strategi for industrien. Man burde vel forresten heller snakke om næringslivet i det hele. Men her bør man passe nøye på at vi politikere ikke igjen går utover det vi har kompetanse til. Det er vår oppgave å styrke grunnlaget for vekst, og stimulere til utnyttelse av de muligheter som vokser frem. Men de sosialistiske tankene om at staten vet best hva det bør satses på i næringslivet, kan altfor lett føre til bortkastede ressurser og tapte muligheter. Jeg behøver ikke nevne de nærliggende eksempler på omfattende skadevirkninger av å la staten bestemme for meget i næringslivet. Regjeringens politikk bidrar til den nye vekst for Norge som forlengst er i gang, med forslag som gir vekstkraft til det som er liv laga.

Regjeringen legger opp til fortsatt utbygging i alle deler av landet, også ved en aktiv distriktpolitikk, med særlig prioritet til Nord-Norge, men slik at den økede dynamikk også i høy grad kan komme alle landsdeler til gode. Økede rammer for Distriktenes utbyggingsfond vil gi større muligheter i alle utbyggingsområder. Og ved å utpeke havbruk som ett av de spesielle satsningsområder for forskningsinnsatsen, har vi lagt grunnlag for at fiskeoppdrettsnæringen skal kunne bli en enda viktigere vekstfaktor for kyst-Norge.

Trontalen og statsbudsjettet bekrefter at det er et hovedhensyn for Regjeringen å forsterke innsatsen og hjelpen til den som trenger omsorg og pleie. Det er

ingen overdrivelse å slå fast at Regjeringen legger frem et offensivt budsjett for å styrke helse- og sosialtjenestene. Statens rammetilskudd til kommunenes og fylkenes arbeide på dette område øker langt sterkere enn prisene, og vil derved gjøre det mulig å styrke innsatsen i for eksempel eldreomsorgen og legetjenesten.

Fru Brundtland avfeiet igår dette ved å spørre: "Hva hjelper det med 10 prosent vekst i en statlig overføring hvis det samtidig er slik at skatteinntekten er redusert med minst det samme beløp? Men dette er et sterkt villedende spørsmål: Nasjonalbudsjettet regner med at kommuneforvaltningens skatteinntekter vil gå opp med ca 8% i 1985, ikke ned, slik som fru Brundtland antyder i sin svartmaling.

Budsjettet tar sikte på å gi grunnlag for å ta i bruk over 1000 nye sykehjemsplasser i 1985. Jeg vil også minne om at det er satt av midler til en ekstraordinær innsats for å redusere ventelister ved sykehusene og gjøre det lettere å få behandling ved sykehus også utenfor pasientenes eget fylke.

Men heller ikke når det gjelder sosiale oppgaver vil økede bevilgninger i seg selv være nok til å løse problemene. Regjeringen vil derfor fortsette arbeidet med å kanalisere ressursene til de områder og grupper som trenger det mest. Samtidig må vi bidra til den nødvendige rasjonalisering og effektivisering av helsetjenesten, for å få best mulig reelle resultater ut av de meget store midler

samfunnet bruker på disse viktige områder. Jeg håper på bred politisk oppslutning om dette arbeidet, og ser med glede at det også i Arbeiderpartiets programutkast blir slått fast at "Helsetjenesten skal effektiviseres. Det stiller krav om rasjonalisering, bedre ledelse, fornyelse av styringsformer og bedre samarbeid over faggrensene." Arbeiderpartiet har her på en utmerket måte formulert mål som Regjeringen legger til grunn for sitt arbeid.

Helse- og sosialpolitikken er en viktig del, men bare en del, av Regjeringens arbeid for å utvikle et menneskelig sett stadig bedre samfunn. Jeg vil gjerne også nevne arbeidet for å styrke barnefamiliene, og bestrebelsene på å redusere boustiftene og "inngangsbilletten" for boligsøkende.

Når det gjelder utdanning, har jeg allerede nevnt at antallet elev- og studieplasser er øket sterkt. Men vårt arbeid er ikke begrenset til å bedre mulighetene for å skaffe seg en utdanning. Det er også viktig å bidra til øket kvalitet i utdannelsen. Gjennom meldingene om grunnskolen og den videregående skole har Regjeringen lagt et grunnlag for det fortsatte arbeidet for å skape en kvalitativt bedre skole. Nedsettelsen av leseplikten for lærere i grunnskolen og forslaget om skrittvis innføring av lavere elevtall i klassene, bør innebære en kvalitetsmessig styrkelse av undervisningen. Det er viktig at innsatsen for funksjonshemmede elever øker særlig sterkt.

En av de faste gjengangere i opposisjonens kritikk av Regjeringen, er påstanden om nedvurdering av kulturpolitikken. Heller ikke disse påstandene har noen gang vært riktige. - Det fremgår bl.a. av at bevilgningene til kulturformål over statsbudsjettet er økt fra ca. 760 mill. kroner i 1981 til vel 1100 millioner kroner i budsjettforslaget for neste år. Kulturbudsjettet for 1985 viser en kraftig reell økning, med en særlig vekt på musikk-formål og bibliotek- og litteraturformål. Også på dette området vil det sikkert kunne påvises behov som det offentlige ikke har mulighet for å dekke, selv med en betydelig reell vekst i kulturbudsjettet. Men slik har det vel alltid vært, og ønsker og behov gir ikke grunnlag for å snakke om "kulturpause", - tvert imot.

Jeg tillater meg å hevde at norsk kulturliv i virkeligheten blomstrer. Noen vil hevde at det er på tross av, andre at det er på grunn av Regjeringens kulturpolitikk. Jeg vil likevel oppfordre våre kritikere til å tenke en gang til gjennom spørsmålet om ikke kulturlivet i seg selv viser at viktige deler av kritikken må være feil.

---0---

Våre bestrebelser for vekst, sysselsetting og velferd kan bare få mening dersom vi får fortsette å leve i et Norge med fred i frihet. Derfor må arbeidet for fred, sikkerhet, rustningskontroll og nedrustning stadig være en hovedoppgave for Regjeringen, samtidig som vårt eget nasjonale forsvar blir styrket.

Regjeringen legger avgjørende vekt på å bidra til den styrke og det samhold i NATO som er nødvendig for å trygge Vestens fred og frihet. Alliansen kan ikke opprettholde den nødvendige politiske styrke uten tillit mellom medlemslandene, og samhold utad. Endog i utenrikspolitikken kan det være klokt å huske ordene fra Håvamål om å være sine venners venn.

Vi arbeider aktivt for å følge opp Regjeringens stortingsmelding om sikkerhet og nedrustning, med grunnlag også i Stortingets behandling av den i vår. Jeg er glad for den grad av enighet som ble markert, bl.a. når det gjelder de krav som må stilles til forhandlingene om rustningskontroll og nedrustning. En fastfrysing av størrelsen av de kjernefysiske våpenarsenaler kan bare komme som et resultat av forhandlinger som samtidig skaper balanse mellom de kjernefysiske våpenarsenaler på begge sider. Og denne balanse må oppnås ved reduksjoner av de kjernefysiske styrkene.

Regjeringen legger også til grunn at et arbeide for å få opprettet atomvåpenfrie soner vil måtte skje innenfor rammen av vår vestlige alliansetilknytning. Jeg forstår det slik at det er enighet om at medlemmer av NATO ikke kan føre sikkerhetspolitiske forhandlinger vedrørende NATOs ansvarsområde hver for seg, men må opptre i samsvar med en samlet plan og felles holdninger. Bare ved samlet opptreden kan NATO vise den forhandlingsstyrke som er nødvendig for å oppnå resultater som

kombinerer nedrustning med sikkerhet og fred. Norske soloutspill i slike saker overfor land utenfor NATO er således ikke aktuelle.

Til slutt vil jeg gjerne understreke Trontalens ord om at et godt naboforhold til Sovjetunionen er av vesentlig betydning. Regjeringen har et bestemt inntrykk av at Norges korrekte, nøkterne og forretningsmessige holdning og samarbeidsvilje, samtidig med at det ikke hersker noen usikkerhet om hva Regjeringen mener om utenriks- og sikkerhetspolitiske spørsmål, gjør at forholdet til vår mektige nabo, både når det gjelder praktiske, økonomiske og andre politiske forhold, i praksis er godt.